

بيك گراوند پيپر

عدم اعتماد روابط پرتنش پاکستان-افغانستان

بيك گراوند پيپر

عدم اعتماد روابط پرتنش پاکستان-افغانستان

PILDAT یک اداره مستقل، بی طرف و عدم کسب منافع موسسه ای تحقیقاتی و تربیه بوده و هدف از آن مستحکم کردن موسسات دموکراسی و جمهوری در پاکستان است.

PILDAT به عنوان یک اداره حامل بدون منافع تحت راجستریشن ادارات لایحه ۲۱ مصوبه سال ۱۸۶۰ پاکستان راجستر شده است.

حق چاپ- موسسه توسعه و شفافیت قانون پاکستان (PILDAT)

تمامی حقوق محفوظ

چاپ شده در پاکستان

تاریخ نشر دسمبر ۲۰۱۲

ISBN: 978-969-558-297-5

هر بخش از این جزوه با درج عنوان **PILDAT** اجازه چاپ و نشر دارد.

موسسه توسعه و شفافیت قانون پاکستان **PILDAT**

دفتر مرکزی: خانه نمبر ۷، جاده نهم، ایف ۸/۱، اسلام آباد، پاکستان

دفتر لاهور: خانه نمبر A-45، بخش XX، طبقه دوم، فیز ۳ کمرشل ایریا، DHA، لاهور

تلفن: ۳۴۵-۱۲۳-۱۱۱-۵۱-۰۰۹۲؛ فکس: ۳۰۷۸-۲۲۶-۵۱-۰۰۹۲

ایمیل: info@pildat.org و وب سایت: WWW.PILDAT.COM

عنوان

الفاظ مختصر و تشبیهات

پیش گفتار

اطلاعات در مورد نویسنده

مقدمه

07

اوضاع کنونی روابط بین پاکستان و افغانستان

09

- 09 • دهشت گردی از آن سوی مرز و مدیریت امنیه مرزی از افغانستان و پاکستان
- 09 • قراردادهای سه گانه میان پاکستان، افغانستان و آمریکا
- 10 • پلان عملیاتی مشترک
- 10 • مراکز هماهنگی مرزی
- 10 • کمیسیون سه گانه
- 10 • میکانیزم هماهنگی مرزی سه گانه
- 10 • قرار داد شراکت استراتژیک بین پاکستان و افغانستان
- 11 • همکاری اقتصادی، پایپ لائن و مواقع تجارتي
- 12 • بازگشت مهاجرین افغان
- 13 • مسئله آب

14

آینده روابط پاکستان و افغانستان: در زمان حال و بعد از سال 2014

16

نقش اعضای پارلمان ها

18

راههای به جلو رفتن

الفاظ مختصر و تشبیهات

جمهوری های آسیای مرکزی	CARs
اتحادیه اروپا	EU
مناطق قبائلی تحت اداره دولت فدرال	FATA
قوای تامین امنیت بین المللی	ISAF
اطاق تجارت و صنایع مشترک پاکستان و افغانستان	PAJCCI
تلویزیون دولتی پاکستان	PTV
اداره امور مناطق مرزی و قبائلی	SAFRAN
قرار داد شراکت استراتجیک	SPA
کمیسیون سه گانه	TPC
امارات متحده عربی	UAE
کمیساری عالی ملل متحد برای مهاجرین	UNHCR

پیش گفتار

مقاله پشت صحنه در مورد عدم اعتماد و روابط پرتنش پاکستان و افغانستان توسط PILDAT تهیه شده است تا برای اعضای شریک پارلمانهای پاکستان و افغانستان در هفتمین مذاکرات اعضای پارلمانهای دو کشور که با همکاری PILDAT و گروه دوستی پارلمانی پاکستان و افغانستان و مجلس ملی پاکستان از 11 تا 12 دسمبر 2012 کمکی باشد.

مقاله پشت صحنه توسط حسن خان نوشته شده است که یک ستون نویس در روزنامه دان است. در این مقاله به اوضاعی توجه شده که چرا عدم اعتماد در روابط پاکستان و افغانستان موجود است و چگونه می توان این عدم اعتماد را خاتمه داد. در این مقاله در مورد نقش مهم اعضای پارلمان های دو کشور که می توانند برای خاتمه تنش موجود و عدم اعتماد نقش خود را ایفاء کنند تا روابط خوب همسایگی بین دو ملت توسعه یابد.

به عنوان یک کانون فکری مستقل PILDAT اعتقاد دارد که در حالی که کانال دیپلماتیک برای مذاکرات باید ادامه داشته باشد، اعضای پارلمان از هر دو کشور باید به هر دو طرف رفته و با هم ملاقات داشته باشند و نطقه نظر یک دیگر برای حل اختلافات که موجب ابتکار دیپلماتیک شود، باید کاری انجام دهند. برای این هدف PILDAT مذاکرات بین اعضای پارلمان ها را انجام می دهد.

عدم مسئولیت

نظرات، خیالات، تحقیق، نتیجه گیری و یا پیشنهادات که در این مقاله به چاپ رسیده منحصر به نویسنده بوده و نمایانگر نظرات PILDAT، گروه دوستی پارلمانی پاکستان و افغانستان و مجلس ملی پاکستان نیست.

درباره نویسنده

شاغلی حسن خان در حال حاضر به عنوان یک ستون نویس در روزنامه دان DAWN مشغول به کار است. شاغلی خان در امور مربوط به دهشت گردی، امنیت، صلح و تنازعات و اوضاع مردمی در کمربند پشتون پاکستان (خیبرپختونخواه، مناطق قبائلی تحت اداره دولت فدرال) و افغانستان کارشناس می باشد.

قبل از این او مدیر خبر و اوضاع سیاسی در کانال تلویزیونی خیبر نیوز بود. در جای که او با رهبران دولت ها از جمله رئیس جمهوری سابق پرویز مشرف و رئیس جمهور حامد کرزئی، مصاحبه کرده است. او تنها ژورنالیست پاکستانی است که سه بار با رئیس جمهوری افغانستان در اسلام آباد و کابل مصاحبه داشته است. او مصاحبه ی با جک استرا وزیر خارجه انگلستان و معاون وزیر خارجه آمریکا و مقامات ارشد آمریکایی را چندین بار انجام داده است. علاوه بر آن او میزبانی چند پروگرام مصاحبه ای با سفراء آمریکا، اتحادیه اروپا، امارات متحده عربی و . . . در بخشی از دیدار با رهبران ارشد پاکستان و افغانستان را بر عهده داشته است.

شاغلی حسن خان به عنوان گزارشگر روزنامه The News International در پيشاور و در مجله های سیاسی برای دیر وقتی کار کرده است. قبل از این او با روزنامه The Frontier Post در پيشاور به عنوان گزارشگر و میزبانی چند پروگرام مذاکره اجتماعی و سیاسی از تلویزیون دولتی پاکستان مرکز پيشاور در طول سال های 2001 تا 2004 خدمت کرده است.

سفرهای بین المللی او شامل سفر به آلمان، هند و افغانستان برای شرکت در چند مواقع مخصوص بود. او عضو چند انجمن کلیدی در زمینه مربوط به امنیت، مسائل افغانستان، جنگ علیه دهشت گردی و امور FATA است. علاوه بر این سفر به چند موسسه کلیدی در آمریکا، دیدگاه او را فراتر برده است. او به طور مداوم دعوت می شود پیرامون مسائل مختلف در کانون فکری های متفاوت سخنرانی کند.

مقدمه

این به آزادی چند رهبر ارشد طالبان همراه بوده و آماده به آزادی دیگر طالبان است و این به در خواست شورای عالی صلح افغانستان در اقدامی حسن نیت می باشد که تعهد دولت اسلام آباد برای موفقیت دولت افغانستان در تماس با طالبان را نشان می دهد. این عمل پاکستان نه تنها موجب افزایش اعتماد میان جگران افغان شده، بلکه توجه مثبت مردم جهان را به خود جلب کرده است؛ که اعتقاد دارند پاکستان به حمایت از پروسه صلح در افغانستان متعهد است.

در اوضاع کنونی بهبود روابط کابل و اسلام آباد اگر برقرار بماند و یک نمایش ثابت نشود، بدون شک دو کشور می توانند عدم اعتماد و ریشه اصلی تنش در روابط بین دو کشور را کاهش دهند.

از دیر زمان هر دو کشور قربانی خشونت و عملیات دهشت گردی قرار دارند. پاکستان در ردیف دوم و افغانستان در ردیف سوم کشورهای هستند که طبق یک ارزیابی اخیر از عملیات دهشت گردی و خشونت رنج می برند. به جای عمل مشترک علیه یک تعداد محدود دهشت گردان از افغانستان و پاکستان هر دو کشور همواره یک دیگر را به حمایت از شورشیان در مناطق مرزی متهم می کنند که از آن شورشیان نفعی بدست می آورند.

با وجود این که، پاکستان حمایت بی دریغانه در طول یک دهه جهاد علیه شوری سابق انجام داد؛ رهبران هر دو کشور به نقش یک دیگر در دامن زدن شورش و ادامه خشونت و عملیات دهشت گردی در اطراف مرز به هم شک و تردید دارند. پاکستان در هر مذاکرات افغانستان در مورد عقب نشینی قوای رزمی بین المللی تذکره بیشتری می شود، چون با افزایش نفوذ

اوضاع کنونی روابط بین پاکستان و افغانستان در سطح رسمی نمی توان گفت دوستانه و یا برادرانه است. به طور تاریخی روابط بین دو کشور همواره بغرنج، پرتنش، جنگ طلبانه و مملو از عمل خشونت و دهشت گردی از آن سوی مرز بوده است.

چند تحول اخیر و مبادات هئیت های بلند پایه بدون شک می تواند در خاتمه عدم اعتماد بین دو کشور عاملی ثابت شود و دو طرف را به تدریج نزدیک هم بیاورد و سطح اعتماد بالا رود.

اعلامیه عقب نشینی قوای رزمی بین المللی تا سال 2014 از افغانستان فشار را بر روی هر دو دولت افزوده است و اوضاع روابط بی ثبات و عدم پیش بینی شده، توجه مردم جهان را به خود جلب کرده است.

برای جامعه جهانی سطح بالای عدم اعتماد و خصومت موجود بین پاکستان و افغانستان همیشه یک منبع نگرانی به خصوص با نزدیک شدن به سال 2014 است، وقتی که قوای رزمی بین المللی از افغانستان خارج و مسئولیت را به قوای ارتش ملی افغانستان خواهد سپرد.

به دلیل افزایش فشار بین المللی و یا به دلیل نگرانی های امنیه داخلی موجب شده است که در سیاست امور افغانستان توسط پاکستان تغییرات فاهشی پدید آید که پیامی به دولت اسلام آباد است که موضع خود و تعهدات خود برای حمایت از پروسه صلح افغانستان با شورشیان مسلح طالبان، نرم کند.

در یک سفر به مزار شریف، در سفر با جاده از طورخم، و تماس با اعضای تاجر، پارلمان ها، فعالان سیاسی، قوماندانهای جهادی و افراد عادی در خیابانها یک نفر می تواند شاهد نفرت ریشه دار در میان افغانها باشد که به این اعتقاد هستند، پاکستان مسئول تخریب افغانستان می باشد و یک امر تاسف بار این است که رهبران سیاسی از هر دو طرف مناطق قومی احساسات ضد پاکستان را با پیوستن به شعار "متهم نمودن پاکستان" برای هر مشکلی که به دلیل منافع سیاسی، قومی و یا گروهی باشد، به مفاد خود استفاده می کنند.

شورشیان طالبان در مناطق دهاتی و نیمه شهری تهدیدی به صلح هر دو کشور است.

پاکستان و افغانستان کشورهای یگانه در جهان هستند، جای که هزاران نفر روزانه بدون بدست داشتن اسناد سفر از مرز عبور می کنند. طبق منابع رسمی تنها در نقطه مرزی طورخم روزانه بین بیست تا بیست و پنج هزار نفر بطور میانگین از مرز عبور می کنند و تنها چند صد نفر دارای اسناد سفر هستند. هزاران تن دیگر روزانه از خط دوراند با استفاده از نقطه های مرزی چمن، غلام خان و انگور اده و دیگر راههای صعب العبور در کرم، تیراه، مهمند، باجور، دیر و چترال بدون بازرسی تابعیت ها از مرز عبور می کنند.

رفت و آمد یک چنین تعداد زیاد مردم در اطراف مرز بین المللی بطور روزانه بین دو کشور، یک امر بی سابقه بوده و اساس محکم برای اعمار روابط با ثبات و دوستی فراهم می کند. اما مقایر با آن دولتهای اسلام آباد و کابل با هم خصومت دارند که از بدو استقلال پاکستان

جریان دارد. هر دو کشور در پیوندهای تاریخی به هم وابسته هستند، دولت افغانستان بود که از شامل شدن پاکستان در ملل متحد در شش دهه گذشته حمایت نکرد و همواره مناطق پشتون پاکستان را ادعاء می کند و خط دوران را به عنوان مرز بین المللی به رسمیت نمی شناسد و این به دولت مردان پاکستانی حق می دهد تا دولت کابل را در هر موقعیتی که بدست می آورند بی ثبات کنند.

اوضاع کنونی روابط بين پاکستان و افغانستان

دهشت گردی از آن سوی مرز و مدیریت امنیہ مرزی از افغانستان و پاکستان

روابط دو جانبه بين پاکستان و افغانستان همواره قربانی هر عمل واحد خشونت و دهشت گردی از آن سوی مرز می تواند همه کارها را تخریب نماید. به آزادی چند رهبر ارشد طالبان به خواسته افغانستان، پاکستان آمادگی خود به همکاری با افغانستان برای دست یابی به شورشیان طالبان نشان داده است. اما در همان زمان رحمان ملک وزیر داخله پاکستان با یک لحن تند علیه رئیس جمهور حامد کرزئی او را متهم به حمایت از شورشیان ضد پاکستان در افغانستان کرد.

پاکستان دولت افغانستان را متهم به پناه دادن عوامل ضد پاکستانی به خصوص عوامل تحت رهبری ملا فضل الله و چند شورشی بلوچ می کند. در حالی که افغانستان و جامعه جهانی، کشورهای که ارتش آنها علیه دهشت گردان طالبان در حال جنگ هستند، پاکستان را متهم به فراهمی کمین گاه به طالبان می کنند و می گویند پاکستان به شبکه ی حقانی برای انجام حملات در خاک افغانستان کمک فراهم می کند.

رئیس جمهور حامد کرزئی حتی^۱ سیاست آمریکا در مقابله با طالبان در خاک افغانستان را مورد انتقاد قرار می دهد و حتی^۱ از جامعه جهانی در گذشته چندین بار خواسته است به کمین گاه طالبان و کمپ های تربیه در آن سوی مرز حمله کند که این اشاره ای به مناطق قبائلی پاکستان است.

پاکستان همواره مناطق دهاتی افغانستان را در نزدیکی مرز به بهانه ی هدف قرار دادن پناه گاههای شورشیان با آتش توپ خانه بمباران می کند و با این کار خود روابط با کابل را پر تنش می سازد. قوای مرزی افغان نیز اقدام به آتش توپ خانه و سلاح سنگین می کنند و پست های مرزی داخل خاک پاکستان را هدف قرار می دهند که برخی اوقات موجب تلفات افراد ملکی و مامورین امنیہ می شوند. مجله نیو میدیا اخیرا گزارش کرد که در طول ماههای گذشته طالبان و گروههای دهشت گردی وابسته به حملات خود در مناطق دور افتاده در شمال شرق افغانستان و شامل غرب پاکستان افزایش داده اند. این حملات اکثر از آن سوی مرز توسط اعضای طالبان افغان و پاکستان با همکاری گروههای مانند القاعده و لشکر طیبه انجام می شود.

هر گونه کار بد در اطراف مرز انجام می شود. در حالی که چند تفاهم دو و سه جانبه و فورم ها برای کاهش دخل اندازی مرزی توسط طرفین ذی نفع از طریق تفاهم دو جانبه انجام شده است.

قراردادهای سه گانه میان پاکستان، افغانستان و آمریکا

به دنبال افزایش حملات توسط شورشیان طالبان که موجب خلیج در روابط دو جانبه بين پاکستان و افغانستان شد، آمریکا چند ابتکار را آغاز کرد تا تنش بين دو کشور کاهش یابد و آنها را تشویق کند که با شورشیان مقابله کنند. دولت آمریکا موفق به امضای یک قرار داد سه گانه بين دولت های اسلام آباد، کابل و واشنگتن شد تا در جنگ علیه شورشیان در مناطق مرزی هماهنگی بهتر انجام شود و جلوگیری دخل اندازی

دهند. در اجلاس کمیسیون سه گانه بحث آزاد انجام می شود و سیاستهای جدید به موجب احتیاجات و خواسته اوضاع در یک وقت معین مورد گفتگو قرار می گیرد.

مکانیزم هماهنگی مرزی سه گانه

در سی و ششمین جلسه کمیسیون سه گانه (TPC) در محل وزارت دفاع افغانستان در کابل در ماه نومبر سال جاری، روسای عساکر پاکستان، افغانستان و ایساف، یک سند کلیدی به نام "میکانیزم هماهنگی مرزی سه گانه" را برای بهبود هماهنگی مرزی امضاء نمودند. سه طرف به ادامه همکاری ها برای موفقیت کوشش ها، صلح و ثبات در هر دو طرف مرز توافق کردند. این مکانیزم امکان دارد به افزایش اقدامات در طول مرز پاکستان و افغانستان توجه داشته و همکاری در سطح عملیاتی و تاکتیکال را بهبود بخشد.

اما با وجود موجود بودن این جوامع و امکانات برای گفتگوهای سطح عالی، تا کنون پاکستان، افغانستان و آمریکا در کنترل افراط گرایان اسلامی که در طول مرز در حال فعالیت هستند، ناکام شده اند و این به دلیل الویتهای مختلف و پسند شخصی می باشد. خشونت از آن سوی مرز و عملیات دهشت گردی هنوز هم یک جنبه عمده ی نارضایتی در روابط بین دو کشور است.

قرار داد شراکت استراتژیک بین پاکستان و افغانستان

قرار داد شراکت استراتژیک (SPA) یکی از عمده ترین تماس فاقد در روابط پاکستان و افغانستان

است. علی رغم این که هر دو کشور به هم نزدیک و به هم وابسته هستند، هیچ توافق

آنسوی مرز و یک حل صلح آمیز تنازع افغانستان به دست آید. تحت این قرار داد سه گانه مقامات هر سه کشور به طور مداوم با هم دیدار می کنند، برخی اوقات در سطح سران و پیرامون مسائل که بی اعتمادی بین آنها پدید می آورد گفتگو انجام می گردد.

پلان عملیاتی مشترک

در سال 2009 تنش بین پاکستان و افغانستان اوج گرفته بود و یک پلان، به نام پلان عملیاتی مشترک توسط آمریکا تهیه شد تا کوشش های مشترک در مورد مسائل مقابل با دهشت گردی، قاچاق مواد مخدر، قوای حافظ امنیه و مدیریت مرزی با افزایش همکاری ها حل گردد. (وزارت خارجه آمریکا، 2009)

مراکز هماهنگی مرزی

در اقدامی برای مشغول نگه داشتن افسران عساکر سه کشور در تماس مداوم بر اساس روزانه برای هماهنگی بهتر در مقابل علییه شورشیان در طول مرز، هر دو کشور با همکاری ایساف، شش مراکز هماهنگی مرزی را در هر دو طرف مرز افتتاح نمودند. جلسات مداوم افسران عساکر به طور روزانه به این امر تضمین خواهد داد که دهشت گردان از یک کشور به طرف دیگر نروند هر آن وقت که عملیات علیه آنان در دو کشور آغاز شود.

کمیسیون سه گانه

یکی از مهمترین تماس ها برای بهبود هماهنگی بین قوا در دو طرف مرز، تشکیل کمیسیون سه گانه بود که در آن روسای عساکر پاکستان و افغانستان و قوماندانان ایساف به طور مداوم با هم مشوره و اقدامات انجام شده علیه طالبان و شورشیان پاکستان را مورد بررسی قرار می

که بازار افغانستان یک بازار توسعه یافته اجناس پاکستانی تصور می شود. افغانستان به طور گسترده به واردات همه اقلام مانند اجناس ضروری، مواد خوراکی، فرآورده های نفتی، اجناس مصرفی و اجناس ضروری برای صنعت اعمار مانند سیمان، آهن، چوب، رنگ، شیشه و دیگر اجناس بستگی دارد. میلیون ها افغان که چند دهه به عنوان مهاجر در پاکستان زندگی کرده اند، با اجناس تولیدی پاکستان آشنای دارند و تمایل به استفاده از این اجناس در میان آنان بسیار زیاد است.

خدمات خبرگزاری پژواک که در کابل مستقر است و هر هفته مطالعات بازار در کابل و دیگر شهرهای عمده ی افغانستان انجام می دهد، گزارش کرده است 80٪ اجناس خوراکی و اعماری در بازارهای افغانستان مشتمل بر اجناس صادراتی پاکستان می باشد.

شاغلی زبیر موتی والا رئیس اطاق تجارت و صنایع مشترک پاکستان و افغانستان (PAJCCI) ضمن سخنرانی در اولین جلسه PAJCCI گفت که مواقع تجاری و مبادلات موجود بین پاکستان و افغانستان دارای ظرفیت افزایش از حجم کنونی تجارت سه میلیارد دلار به شش میلیارد دلار در سه سال آینده است. حجم تجارت غیر رسمی بین دو کشور بیش از دابل رقم رسمی و تجارت غیرسندی می باشد. اگر اقدامات مناسب برای فعالیت تجاری بین دو کشور برداشته شود، راه در آمد بیشتری برای هر دو کشور می توان به دست آورد.

صلح در منطقه یک پیش شرط برای هر دو کشور است تا از مواقع تجاری و سرمایه گذاری سود ببرند. به طور تاریخی افغانستان و پاکستان همیشه در جاده تجاری بین آسیا، آسیای مرکزی و اروپا قرار داشته اند. هر دو راه تجاری و

همگانی انجام نشده است که SPA امضاء شود. کابل از قبل پیمان های شراکت استراتژیک با چند کشورها از جمله آمریکا، هند، استرالیا، آلمان و انگلستان امضاء کرده است. مذاکرات جدید آغاز شده است تا این توافق بدست آید، اما مانند گذشته دولت کابل شرایطی چند پیش پا گذاشته که شامل آزادی بیشتر رهبران طالبان است تا این قرار داد را با پاکستان امضاء کند. به گفته ی تنی چند از منتقدین در افغانستان؛ SPA با پاکستان امری ثانوی بوده چون قبل از امضای یک چنین قرار داد مهم آنها از پاکستان می خواهند به طور عملی از یک افغانستان صلح آمیز و با ثبات حمایت کامل به عمل آورد. این نشان می دهد که ممکن است دولت کابل پاکستان را یک کشور برادر بداند اما نه یک کشور دوست. افغانها به سوی پاکستان با تردید و شک نگاه می کنند و منافع فوق العاده در SPA در پاکستان به عنوان برتری برای مقابله با نفوذ هند است که در قبل قرار داد SPA را در سال گذشته با کابل امضاء کرده است.

SPA اگر امضاء شود، اثرات مهمی در روابط بین پاکستان و افغانستان خواهد داشت و این یک چوکات و مجمعی را فراهم خواهد کرد تا تمامی نگرانی های دو کشور علیه یک دیگر را رفع نماید. اخیرا در طول سفر خارجه ی افغانستان یک پیشرفت مهم انجام شد وقتی خانم حنا ربانی کهر وزیر خارجه پاکستان یک پیش نویس قرار داد شراکت استراتژیک را به دکتور زلمئی رسول تحویل داد.

همکاری اقتصادی، پایپ لائن و مواقع تجاری
افغانستان کشوری است که به سمندر دست رسی ندارد و با شش کشور هم مرز می باشد. پاکستان در یک موقعیت بی نظیر قرار دارد، در جای

طور قانونی در پاکستان زندگی می کنند در حالی که در حدود یک میلیون نفر دیگر به طور غیر قانونی سکونت دارند. در حدود 70% مهاجرین افغانی در پاکستان دنیا و پرورش یافته اند که در طول سی سال گذشته در اینجا بوده اما هنوز هم مردم تابع افغانستان به شمار می آیند. پاکستان میزبانی بی دریغانه به مهاجرین افغانی فراهم کرده که مانند شهروندان کشور بوده و هیچ محدودیتی برای رفت و آمد آنها در سراسر کشور در طول سه دهه ی گذشته اجرا نشده است. در تاریخ جهان این گونه سابقه نداشته است که یک تعداد زیاد اتباع خارجی به طور صلح آمیز برای مدت زیادی در کشور میزبان زندگی کرده باشند. اما با در نظر داشتن به بار اقتصاد ضعیف و نبود زیر بنای اجتماعی در پاکستان این به مشکلات امنیه افزوده است و دولت اسلام آباد به بازگشت فوری مردم افغان به کشور خود با پایان مدت قرار با UNHCR و دولت افغانستان تا پایان 2012 تاکید می کند.

پاکستان در سوم دسمبر 2012 به دنبال ملاقات مهندس شوکت الله خان وزیر SAFRAN با رئیس جمهور کرزئی در کابل خواسته خود از افغانستان برای بدست گیری اقداماتی جهت ایجاد محیط مساعد برای بازگشت داوطلبانه و با احترام مهاجرین به افغانستان را مجدد متذکر شد. موضع افغانستان در مورد مهاجرین بازگشت رضاکارانه و با احترام است و پاکستان برای اخراج مهاجرین از زور استفاده نمی کند و در یک چنین اوضاعی پروسه بازگشت مهاجرین ممکن است سالها و یا دهه ها طول بکشد.

مواقع برابر به یکدیگر فراهم می کردند. افغانستان راه زمینی برای صادرات پاکستان به جمهوری های آسیای مرکزی و کشورهای اروپای شرقی فراهم می کرده در حالی که پاکستان همان را برای صادر نمودن اجناس سنتی به بازار هند و دیگر نقاط جهان از طریق بنادر پاکستان به آن کشور فراهم می کند.

فراتر از افغانستان یک بازار مهم برای اجناس پاکستانی در جمهوری های آسیای مرکزی وجود دارد که هنوز آن استخراج نشده است. پاکستان می تواند نیروی برق، گاز، نفت از کشورهای غنی از منابع CARs با احداث خط برق رسانی و پایپ لاین نفت و گاز از طریق خاک افغانستان به طور ارزان به دست آورد. اما پیشرفت و اجرای قرار داد تجارت و سرمایه گذاری بین پاکستان، افغانستان و جمهوری های آسیای میانه بدلیل بی ثباتی و عدم وجود امنیه با مشکل دچار است که مانع عمده می باشد. پاکستان از قبل در مورد آغاز خط برق رسانی تاجیکستان، افغانستان و پاکستان فعالیت را آغاز کرده است و خواهان توسعه ی قرار داد تجارت ترانزیت پاکستان و افغانستان به جمهوری های آسیای مرکزی و هند است. قرار داد تجارت آزاد بین پاکستان و افغانستان، قرار داد حفاظت سرمایه گذاری بین دو کشور و گشایش راههای تجارتی بیشتر بسوی افغانستان کوشش های در حال انجام است.

بازگشت مهاجرین افغان

از میان پنج میلیون مهاجر افغانی که بعد از تصرف افغانستان توسط شوروی در سال 1980 به پاکستان فرار کردند، بیش از دو میلیون هنوز در پاکستان ساکن هستند. تا ماه دسمبر 2012 در حدود یک عشاریه هفت میلیون مردم افغان به

مسئله آب

پاکستان ضرر رسان خواهد بود چون افغانستان به دلیل موقعیت بالا بودن حق مسلم استفاده از آب را دارد.

با حل تنازع افغانستان امکان دارد مسئله آب به یکی از عمده ترین اختلاف بین دو کشور ظهور کند.

یکی از رودخانه های مهم پاکستان، رود کابل و چند کانال منشعب از ولایات شرقی نگرهار و کونار افغانستان وارد خاک پاکستان می شود. اگر چه هر دو کشور از منابع آب به طور شریکی استفاده می کنند اما هیچ قرار داد و یا پیمان آب بین آنان وجود ندارد. در افغانستان این گفته در حال افزایش است که پاکستان جلوگیری هر اقدامی برای ساختن سدهای کوچک و بزرگ بر روی رود کابل و کونار در شرق افغانستان می شود و این خشم حلقه های رسمی پاکستان را بر افروخته است. پاکستان به این نظر است که در صورت احیای صلح و ثبات در افغانستان، دولت کابل ممکن است ساختن سدهای بزرگ و تولید نیرو در رود کابل و رود کونار را آغاز نماید و از این آب برای اهداف آبیاری استفاده شود.

در حال حاضر مسئله آب پیش پا افتاده بوده چون دیگر مسائل مهم بین دو کشور در صحنه وجود دارد. تا کنون نه دولت افغانستان و نه رهبران سیاسی مسئله آب را به در میان گذاشته اند و نه هیچ وقت آنها خواسته خود برای کنترل کردن سرازیری آب از افغانستان به پاکستان را مطرح کرده اند. به طور عموم مردم افغان مسئله آب را یک نگرانی پاکستان می دانند و این می تواند صحیح باشد اگر یک قرار داد آب فاقد بماند، و هر اختلاف در مورد استفاده از منابع آبی بین دو کشور در آینده برای

آینده روابط پاکستان و افغانستان: در زمان حال و بعد از سال 2014

بدون شک روابط بین کابل و اسلام آباد در حال حاضر با چند تحول مثبت بهبود یافته است که موجب افزایش سطح اعتماد شده است. رهبران هر دو کشور لازم است که این حقیقت را درک کنند که برقراری صلح در منطقه به طور اولیه بر دوش کابل و اسلام آباد است و باید اوضاع قبل و بعد از 2014 را در نظر داشته باشند وقتی که قوای رزمی خارجی افغانستان را تخلیه خواهند کرد.

اسلام آباد در یک موقعیت بهتری قرار دارد و می تواند یک نقش عمده در حل تنازع افغانستان با کوشش های صمیمانه انجام دهد و به مردم افغان در برگزاری انتخابات در سال 2014 کمک کند تا کابل یک دولت با ثبات و دموکراتیک تشکیل دهد، یک قدمی که به طور حتم اعتماد و حسن نیت از سوی پاکستان در میان افغانها به وجود خواهد آورد.

پروگرام 2014 برای انتقال قدرت و انتخابات به عنوان یک مسئله نجات برای افغانستان تصور می شود. یک انتخابات موفقیت آمیز و انتقال قدرت روان به این معنا خواهد بود که افغانستان یک مدت محدود بین چهار تا پنج سال خواهد داشت که حداقل حضور قوای خارجی در نقش غیر رزمی خواهند ماند. یک رژیم نماینده مردم و با ثبات در کابل به طور حتم در موقعیتی قوی خواهد بود تا پروسه صلح جاری با شورشیان طالبان را ادامه دهد و دیگر مسائل را با اعتماد و آزادانه حل کند.

در مورد انتخاب راه تنازع مانند بستن چشم ها بر روی فعالیت شورشیان طالبان در خاک خود،

پاکستان به طور حتم یک افغانستان پر تنش خواهد داشت که کشوری دشمن همه و دوست کسی نخواهد بود. سال 2013 به طور درست می تواند یک سال طلایی برای پاکستان باشد. اسلام آباد باید هر گونه اقدام ممکنه انجام دهد تا افغانستان با ثبات شود و با شورشیان مذاکرات صلح را آغاز کنند که برای یک رژیم با ثبات و دوستانه در کابل لازم است.

اما این امری آسان نیست که هر چیز را به پاکستان سپرد که صلح مداوم در افغانستان برقرار شود. پاکستان را نمی توان تنها مسئول همه مشکلات دانست که مردم افغان در طول ده گذشته با آن مواجه بودند. اول رژیم افغان و رهبران سیاسی از تمامی قومیت ها باید صمیمیت از خود نشان دهند و نگرانی های پاکستان در مورد دخل اندازی مرزی، تبلیغات منفی و متهم نمودن پاکستان به خاطر ناکامی های رژیم افغان و قوای بین المللی در حفاظت از کشور، واکنش نشان دهند.

کابل باید روابط موجود با کشورهای همسایه بخصوص با هند را مورد تجدید نظر قرار دهد، چون باید حساسیت بین دولت دهلی نو و اسلام آباد را بخاطر داشته باشد. پاکستان دارای نگرانی قانونی از خود است و این نمی تواند یک تهدید مداوم به تمامیت ارضی خود قبول کند. این درست یا غلط است - دولت اسلام آباد احساس دارد توسط هند و کشورهای منطوقی حامی هند در محاصره قرار دارد.

دولت افغانستان و آمریکا لازم است به طور دقیق سیاستهای خود را مورد تحلیل قرار دهند که در طول یک ده گذشته به آن تعهد داشته اند که موجب ناکامی جمعی در بر خورد با مسائلی مانند نا امنی، فساد اداری گسترده و عدم

مدیریت و نفرت رو به افزایش در میان قومیت های مختلف است و این تهدیدی خطرناک برای موجودیت کشور است. پس از فرو پاشی رژیم طالبان، دولت کابل با حمایت غرب و ائتلاف بین المللی در دادن ضمانت امنیه فیزیکیال به مردم و بهبود اوضاع اقتصادی ناکام مانده اند. اوضاع ممکن است در چند بخش از کشور بخصوص در مناطق شمالی بهبود یافته است، اما در بسیاری از نقاط دیگر کشور مانند مناطق جنوب و شرق اوضاع چندان خوب نیست. افغانها هیچ وقت از صلح و شریک شدن در پروگرام و کارهای انکشافی بحر نبرده اند.

نقش اعضای پارلمان ها

مسائل پر خار مانند خط دوراند، امنیه مرزی، قاچاق و دخل اندازی مرزی می تواند در کمیته های مشترک و مخصوص با بالغ نظری و محیط دوستانه با صمیمیت مورد گفتگو قرار گیرند.

مسئله خط دوراند، اگر چه هیچ وقت بین دو کشور بر سر میز مذاکرات مطرح نشده است، اما این مادر تمامی مشکلات بین پاکستان و افغانستان است. پاکستان و افغانستان این حقیقت را درک کرده اند که این مسئله مانند یک اسب مرده است و با در نظر داشتن به تغییرات زیاد سیاسی و اجتماعی در هر دو طرف خط دوراند، اما این به احساسات سیاسی مورد گفتگو قرار نمی گیرد. اگر انگلیس در مورد این مسئله برای دهه ها حلی یافت، پاکستان و افغانستان نیز می توانند آن را به منافع بهتر مردم خود ساکن هر دو طرف مرز حل کنند. هزاران نفر که روزانه بدون اسناد قانونی از مرز عبور می کنند، 25000 تنها در نقطه ی مرزی طورخم و بیش از این رقم دیگر راههای شناسای و غیر شناسای شده در طول مرز 1500 کیلومتری برای قرنها رد می شوند و این یک خط خیالی می باشد.

اعضای پارلمان می توانند این مسئله را مطرح و بطور مثبت از عبور گسترده ی مردم از مرز به عنوان موقعیتی برای توسعه امکانات تجاری برای بالا بردن استاندارد زندگی مردم قبائلی در اطراف مرز استفاده نمایند. بهترین روش برای خاتمه ی این مسئله کسب توافق در مورد "مرز نرم" برای خط دوراند و تجارت آزاد و رفت و آمد قبائل می باشد. با گزینه ی مرز نرم خط دوراند بطور خودکار اهمیت خود برای هر دو کشور افغانستان و پاکستان را از دست خواهد

در یک جامعه دموکراتیک نمایندگان منتخب نقش برجسته در ساختن سیاستهای دولتی، نفوذ بر دولتها و تدوین افکار عمومی دارند. در مورد پاکستان و افغانستان روابط پرتش همراه با بی اعتمادی زیاد، دارای مسئولیت بزرگی بر دوش خود برای نمایندگان منتخب توسط مردم دارند. نقش های ایفاء شده توسط اعضای پارلمانهای هر دو کشور در طول ده سال گذشته در یافتن حل تنازع پاکستان و افغانستان و یا اوضاع مرزی لازم به ذکر نیست. نمایندگان منتخب در کابل و بیشتر در اسلام آباد از این امر اطمینان دارند که مسائل پر خار بین پاکستان و افغانستان را به طور منحصر بدست عساکر داده اند.

امنیه و ثبات منطقی مهم ترین مسائلی بوده که به مداخله مؤسساتی هر دو پارلمان احتیاج دارند. افزایش تماس ها بین پارلمان ها و اعضای پارلمان ها بدون شک اوضاع کنونی تنش و عدم اعتماد را کاهش خواهد داد که یک پیشرفت برای روابط با ثبات بین مردم و دولتها می باشد.

پارلمانهای ملی پاکستان و افغانستان دارای نمایندگی از تمامی اقشار جامعه از جمله زنان، علماء مذهبی، اقلیت ها، جهادی های سابق و قوماندانان عسکری می باشند که می توانند نقش مرکزی در یافتن حل مسائل مهمی که هر دو کشور با آن مواجه هستند، ایفاء کنند. علاوه بر این یک تعداد زیادی از اعضای پارلمان افغانستان سال های زیادی به عنوان مهاجر در پاکستان زندگی کرده اند و دارای عشق و احترام برای پاکستان هستند.

داد و در یک چنین اوضاعی دیگر مسائل مربوط به مرز از جمله قاچاق مواد مخدر و اجناس و دخل اندازی شورشیان خاتمه خواهد یافت.

افغانستان کشوری است که به سمندر دست رسی ندارد و با شش کشور هم مرز می باشد. پاکستان در یک موقعیت بی نظیر قرار دارد، در جای که بازار افغانستان یک بازار توسعه یافته اجناس پاکستانی تصور می شود. افغانستان به طور گسترده به واردات همه اقلام بستگی دارد. هر دو کشور باید پیمان APTTA را پیروی کنند. برخی اوقات در فراهمی اجناس ترانزیت مانع ایجاد می شود و این موجب تیره شدن روابط و جگر خون شدن بخصوص در جامعه تاجران می شود. به دلیل نبودن اعتماد چند مسائل کوچک موجب مشکلات بزرگ می شوند که حتی به خاتمه تماس های رسمی بین دولت ها منتهی می گردد.

اگر مسئله بی اعتمادی به درستی حل شود، تمامی اختلافات بزرگ را می توان به آسانی حل و فصل کرد و این تنها با توسعه و تشویق تماس های مداوم بین اعضای پارلمان دو کشور ممکن است چون هر دو کشور می توانند این نقش مثبت در عدم تشویق تبلیغات ضد پاکستان و ضد افغانستان با استفاده از رسانه ها و جوامع اجتماعی ایفاء کنند.

راههای به جلو رفتن

را به موقعیت با ورق زدن صفحه جدید در روابط مبدل کنند و بیشتر به همکاری و ترقی توجه داشته باشند و نه به جنگ و اختلاف نظر، که این بازی بازندگان است.

سال 2013 یک سال طلانی موقعیت ها و چیلنج ها برای هر دو رژیم دموکراتیک در کابل و اسلام آباد خواهد بود قبل از اینکه قوای رزمی بین المللی از افغانستان خارج شوند. کوشش های صمیمانه از هر دو ملت لازم است انجام شود تا عفريت افراط گرایی و جنگ خاتمه یابد و آنها را بسوی راه صلح، ترقی و پیشرفت گام زن کند.

سال 2014 یک سال انتقال قدرت برای افغانها و افغانستان خواهد بود. این یک انتقال حقیقی به نظام دموکراسی و حاکمیت خود خواهد بود وقتی که مردم افغان یک رهبر جدید را در سومین انتخابات متوالی با رای خود انتخاب نمایند. این یک انتقال مسئولیت امنیه از قوای رزمی بین المللی به قوای امنیه ملی افغان خواهد بود.

ضمن نشان دادن بالغ نظری و صمیمیت، رهبران پاکستان و افغانستان باید در همکاری با یک دیگر در حل مصیبت نا امنی از طریق مذاکرات صلح بدون منتظر شدن برای دیگران برای مداخله پیش تاز شوند. آنها باید محیطی را ایجاد کنند که تا سال 2014 وقتی قوای بین المللی از عزیمت کنند قوای ملی افغانستان با طالبان در حال جنگ نباشند بلکه آماده به کمک و یاری دولت غیر نظامی در اسکان و بازسازی کشور جنگ زده خود باشند.

پاکستان و افغانستان چاره ای جزء این ندارند بغیر از این که برای صلح و ثبات مشترک اقدام نمایند. هرچه زودتر دولت اسلام آباد و کابل این را درک نمایند بهتر خواهد بود چون مردم هر دو کشور دارای تاریخ، جغرافیای مشترک و مرز طولانی ثبت نشده و قومیت های یکسان می باشند و سر نوشت آنها مشترک است. این حقیقت توسط سطح تلفات جانی و خسارات مالی که توسط پاکستان زیان دیده شده، چیزی کمتر از آن نیست که برادران و خواهران افغانی در طول دهه ها جنگ طولانی از دست داده اند. به همراه پاکستان، افغانستان دارای پنج همسایه دیگر است که با آنها مرز مشترک دارند اما هیچ کشوری بجز پاکستان بار افغان ها را بر دوش خود نگرفته است.

با وجود نوسان و مشکلات در روابط بین دولت ها و اختلاف نظر در سطح رهبران سیاسی، والدین قومیت های مختلف مانند تاجیک، ازبک و هزاره و حتی مردمانی از شمال تمایل دارند بچه های خود را برای تداوی به شفاخانه ها در پاکستان بیاورند و به تاجیکستان و ازبکستان نروند، اگر چه این کشورها نزدیک شهرهای آنان است. با ایستادن در هر نقطه ی عبور مرزی بین دو کشور یک نفر نمی تواند شناسای کند که چه کسی به کجا می رود چون تعداد کمی از این هزاران نفر که از مرز عبور می کنند دارای اسناد سفر به کشور دیگری نیستند.

اگر چیلنج های در پیش است اما موقعیتهای هم برای مردم هر دو طرف مرز وجود دارد. این مسئولیت رهبران مربوطه است که این چیلنج ها

گفتگو قرار بگیرد و در چوکات SPA حل هر مشکلی یافت شود.

یک چیز که هر دو کشور باید زود یا دیر آن را درک کنند این است که سالهای 2013 و 2014 برای پاکستان و افغانستان موقعیتی را فراهم می سازد که اینک فعال شوید و یا هرگز این موقعیت بدست نخواهد آمد، موفقیت علیه شورشیان و جنگ طلبان به همکاری مشترک احتیاج دارد و نه به متهم نمودن کور کورانه یک دیگر.

اولین و مهمترین کاری که اسلام آباد و کابل باید انجام دهند، باید نگرانی های یک دیگر را با قلب و ذهن باز بپذیرند. بدون دست داشتن در ایده های از قبل تدوین شده و گذشته تلخ را به فراموشی بسپارند و رهبران هر دو کشور باید یک لیست را تهیه کنند که چه کار باید کرد و چه کاری را نه و با استفاده از ظرفیت های خود به شورشیان در هر دو طرف مرز برای صلح و ثبات نفوذگرایی کنند.

در لیست اولویت ها دو کشور باید مسائل نگرانی فوری از جمله دخل اندازی از آنسوی مرز، پایگاههای محفوظ و مراکز تربیه عسکری در هر دو طرف مرز را حل نمایند. پاکستان باید مردم افغان را مطمئن سازد که از این بابت شک و تردید دارند اسلام آباد حمایت لوجستیک به شورشیان طالبان فراهم می کند که متهم است برای کسب برتری و مقابله با افزایش نفوذ هند بر کابل اقدامات لازم را انجام دهد. افغانها باید به طور صمیمانه به نگرانی های شورشیان مذهبی پاکستان و شورشیان بلوچ نگاه کند که از خاک افغانستان برای حمله در داخل خاک پاکستان استفاده می کنند و جلوگیری نفوذ رو به افزایش هند شوند. پاکستان به تامین امنیت مرزهای غربی خود تعهد دارد.

پاکستان این احساس را دارد که دولت کابل برای امضای قرار داد شراکت استراتژیک به حاشیه می رود در حالی که آن کشور یک چنین قرار دادهایی را با چند کشور و حتی با دشمن و رقیب پاکستان هند SPA را امضاء کرده است. SPA بین پاکستان و افغانستان لازم است با اولویت نهایی شود تا اوضاع کنونی و آینده مورد

ہیڈ آفس: نمبر 7، 9th ایونیو، F-8/1 اسلام آباد، پاکستان
لاہور آفس: 45-اے سکیٹر 20 سکیڈ فلور فیز III کمرشل ایریا، ڈیفنس ہاؤسنگ اتھارٹی، لاہور
ٹیلیفون: (+92-51) 111-123-345 فیکس: (+92-51) 226-3078
E-mail: info@pildt.org; Web: www.pildt.org